

РОЗДІЛ 5

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 338.48

Гальків Л. І.

Львівська комерційна академія

Килин О. В.

Стручок Н. М.

Львівський інститут економіки і туризму

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано основні тенденції розвитку екологічного туризму в Україні та його державне регулювання. Звернено увагу на сильні та слабкі сторони його розвитку. Охарактеризована національна система природоохоронних територій та туристичні ресурси. Розглянуто проблеми щодо перспектив розвитку екотуризму в Україні.

Ключові слова: екологічний туризм, екотуристична діяльність, екотуристська база, сталий розвиток, природне середовище, природні комплекси, природні і культурні пам'ятки, науково-пізнавальні туристичні маршрути.

Постановка проблеми. Екологічний туризм є новим поняттям у туристичній діяльності. В економічно розвинутих країнах екологічному туризму приділяється велика увага, оскільки в ньому закладений екопросвітницький і рекреаційний потенціал.

Сучасні негативні тенденції згубного впливу людського фактора на природу, нераціональне використання природних ресурсів у кінцевому підсумку призведуть до її руйнування. Саме тому оптимальним і ефективним механізмом стримування таких негативних процесів є екологічний туризм як напрям сталого розвитку певного регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження у сфері туристично-рекреаційного бізнесу здійснювали такі вчені, як Б. Андрушків, О. Дудкіна, Н. Кирич, М. Мальська, С. Попович, П. Слободян, С. Сонько, Т. Ткаченко та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість публікацій, низка питань щодо стану та перспектив розвитку екологічного туризму в Україні на сучасному етапі мають перспективу подальшого дослідження.

Метою статті є дослідження виявлення основних тенденцій, проблем та перспектив розвитку екологічного туризму на території України.

Виклад основного матеріалу. Тенденції розвитку екологічного туризму визначені Всесвітньої туристської організації, згідно з даними якої екологічний туризм входить до числа п'яти основних стратегічних напрямів розвитку на період до 2020 р. Основний потік екотуристів у світі становлять жителі промислово-розвинених країн, які цікавляться природою та побутом, що збереглися в незайманих кутках планети. Особливий інтерес представляють екзотична природа і культура країн Африки, Азії, Центральної Америки. Особливо великий потік екотуристів здійснюється до Кенії, Танзанії, ПАР, Китай, Таїланд, Еквадор, Коста-Ріку, Нової Зеландії, Австралії. Також велику частку в туристських потоках складають мандрівники, що цікавляться незайманою природою власної

країни або країн свого континенту. Переважно це американці, які подорожують по власним національним паркам, та європейці, які обирають для відпочинку незаймані території скандинавських країн.

Основними факторами розвитку екологічного туризму є прагнення людей під час відпочинку долучитися до природи, мати можливість дихати чистим повітрям, пити і купатися у чистій воді, вживати екологічно чисті продукти, отримувати естетичну насолоду від споглядання природних ландшафтів.

Розвиток екотуризму саме в Україні обґрунтовується ще і тим, що він може сприяти економічному розвитку країни, забезпечити демографічну стабільність та розв'язати соціально-економічні проблеми українського села. Серед європейських держав Україна відзначається найбільшим розміром ландшафтних комплексів, значним історико-культурним, етнічним та генетичним надбанням. Саме тому раціональне використання туристсько-рекреаційного потенціалу України варто розглядати як один із діючих засобів розв'язання проблем її економічного розвитку, стабілізації екологічної ситуації та забезпечення належного рівня якості життя населення.

Екологічний туризм в Україні перебуває на початковій стадії розвитку. Тут переважають два шляхи розвитку екологічного туризму – «американський», який формується у вигляді організації спортивно-туристських подорожей в екстремальних природних умовах, та «європейський» – у формі організованого відпочинку у сільській місцевості із залученням до традиційної місцевої культури (в Україні саме цей вид туризму називають сільським зеленим або агротуризмом). Саме тому зелений сільський туризм або агротуризм в умовах України треба сприймати скоріше як різновид екотуризму.

Туристи якийсь час ведуть сільський спосіб життя серед природи, знайомляться з цінностями народної культури, прикладного мистецтва, з національними піснями і танцями, місцевими звичаями, беруть участь в традиційній сільській праці, народних святах і фестивалях.

Для розвитку екологічного туризму найбільш сприятливими є території національних і ландшафтних парків, де поєднується відпочинок та пізнання природничого, історико-етнографічного та культурного потенціалу регіону.

Розвиток екологічного туризму в Україні підтримується спеціальними програмами Міжнародного фонду «Відродження», фонду «Євразія», та іншими. Екологічний туризм в Україні має перспективу стати провідним чинником стабільного і динамічного збільшення надходжень до бюджету та сприяє розвитку інших галузей економіки (сільське господарство, транспорт, зв'язок, торгівля, будівництво), тому необхідно здійснювати законодавчо-нормативне регулювання основ його функціонування та створення пільгових умов діяльності для тих підприємств, установ, організацій, які займаються екотуризмом [5, с. 279-281].

Для ефективної роботи різних екологічних установ, організацій і підприємств у галузі туризму необхідні кваліфіковані працівники. Для цього держава повинна сприяти створенню екологічних спеціальностей та запровадити нововведення в галузі освіти, а саме внесення до шкільної програми уроків на тему екології чи охорони природи; шкільні екскурсії у національні парки або інші заповідні території, де б проводилося екологічне виховання одночасно із безпосереднім контактом з природою.

Сучасним способом підтримання екологічного розвитку туризму є організація конкурсів і надання екологічних знаків, які можуть бути надані організаціям чи туристичним місцевостям у галузі рекреації, розміщення, транспорту чи спорту. Метою такого виду діяльності є спонукання туристичної діяльності до її екологізації.

Найважливішими завданнями в галузі екологічного туризму на місцевому рівні є зменшення до мінімуму відходів, поширення екологічної освіти, обмеження дорожнього руху, зменшення потреби у водних ресурсах та енергії, створення охоронних зон.

Для розвитку екотуризму на місцевому рівні велике значення мають національні парки, завдання яких полягає в збереженні та охороні природних комплексів, що мають екологічну, естетичну та історичну цінність, та ознайомленні людей з природними і культурними пам'ятками; створенні умови для туристів і відпочивальників [4].

Національна система природоохоронних територій України складається з понад 8 тисяч захищених територій загальною площею 3,3 млн га, або 6,05% національної території. Станом на кінець 2013 року в Україні утворено 18 природних заповідників, 4 біосферні заповідники та 42 національні природні парки. Площа природних заповідників, біосферних заповідників і національних природних парків становить понад 1,6 млн га. Для їх збереження розробляється спеціальна схема господарювання, яка включає створення доріжко-стежкової мережі, туристичних трас (піших, велосипедних), які б проходили через особливо цінні природні чи культурні об'єкти парку. Вони включають облаштування місць для відпочинку та ночівлі, впорядкування майданчиків, притулків на випадок негоди, заготівля дров для вогнищ, нагромадження різного обладнання (кілочків для наметів, інвентар для прибирання місця ночівлі), благоустрій джерел, влаштування оглядових майданчиків, автостоянок, сміттєзбірників. Необхідно передбачити

спорстолики, лавочки, на яких можна розташуватися з обідом, а також місця особистої гігієни. Усе це має бути зроблено так, щоб не порушити ландшафт, не внести дисгармонію в природне середовище.

Впорядковуючи територію для відпочинку, залежно від кількості туристів, розраховують кількість місць, протяжність доріг і стежок, розміри відпочинково-галявинних комплексів, зважають на вид відпочинку – тривалий чи короткочасний, враховують пропускну потенціал доквілля, тобто кількість туристів, яка може бути прийнята, не зазнаючи серйозних змін. Приморські території можуть прийняти 800 осіб/га, луки – 100 осіб/га, пасовища – 300 осіб/га, ліси – майже 60 осіб/га. Обов'язковими є інформаційні показники: схеми місць відпочинку, дороговкази, правила для відпочивальників [1].

Для усунення негативного впливу на довкілля значна роль належить туристичним операторам у складанні каталогів з екотуризму, виборі транспортних засобів і місця розселення туристів. Також вони формують екологічну політику фірми; розширюють компетенцію фірми у сфері природоохоронної діяльності; розробляють екологічні форми туризму; спонукають до екологічної діяльності; проводять заняття з екологічної освіти серед туристів через опублікування в буклетах і каталогах правил перебування на території туристичного об'єкта; сприяють позитивному впливу на інші туристичні сектори (наприклад, готельний); навчають і виховують працівників в галузі охорони довкілля.

У розвитку екологічного туризму велика роль відводиться транспортній інфраструктурі. При цьому використовуються такі види транспорту, які завдають найменшої шкоди природному довкіллю, зокрема це транспорт з ефективнішим використанням енергії і зменшеною кількістю шкідливих викидів, який працює на альтернативних, екологічно чистих джерелах енергії (електродвигун, сонячні батареї), а також нетрадиційні засоби пересування – кінні в'язки, велосипеди (використовуються на невеликих дистанціях). Зменшення руху транспорту можна досягти використовуючи місцеву продукцію, що зменшує кількість вантажних перевезень та надання переваги пересування на пішо.

В екологічному туризмі серед різноманітних видів закладів розміщення перевага надається малій нічліжній базі (приватні оселі, пансіонати, бунгало, кемпінги і невеликі готельні підприємства). Особливе значення має гармонійне вписання цих об'єктів у довкілля, без нанесення йому шкоди. Це може бути забезпечено за рахунок обдуманого підбору місця для об'єкта; нешкідливого для довкілля процесу будівництва; економічного способу забезпечення водою; раціонального використання енергії; використання альтернативних джерел енергії (енергії вітру, води, сонця, геотермальних джерел); утилізація відходів і очищення стоків. Щодо закладів харчування, то тут надають перевагу місцевим продуктам і вилученню із споживання продукції в одноразовому упакуванні.

Індивідуальні туристи повинні усвідомлювати, з якими труднощами їм доведеться зіткнутися під час подорожі. Вони повинні вимагати від туристичних операторів різноманітної інформації, яка б дала їм можливість пристосуватися до місцевих умов, запобігти можливому нанесенню шкоди довкіллю. Туристи повинні бути готовими

відмовитися від певного рівня комфорту; використовувати громадський транспорт; вміти організувати свій вільний час, глибше пізнавати місцеву природу і культуру; цікавитися місцевими традиціями і способом життя та поважати їх; активно підтримувати охорону середовища; відповідати за нанесену шкоду довкіллю; надавати перевагу місцевим продуктам, що приносить безпосередню користь місцевому господарству [3, с. 91-97].

Розвиток екотуризму в Україні має широкі перспективи, оскільки вона багата на різноманітні природні туристичні ресурси, що є важливою передумовою розвитку екологічного туризму. Це кліматичні, біологічні, гідрологічні, ландшафтні ресурси, джерела мінеральних вод, лікувальні грязі та ін. Загальна площа земель, придатних для рекреації і туристичного використання, займає 9,4 млн га, що становить 15,6% усієї території України. З них 7,1 млн га припадає на рівнинні рекреаційні території, 2,3 млн га – на гірські (1,9 млн га – на Карпати і 0,4 млн га – на Кримські гори). Умовно придатні для туристичного використання – 7,8 млн га. Найсприятливіший для рекреації клімат характерний для Причорноморської частини України. Завдяки взаємодії сухих степових і теплих вологих морських повітряних має тут створюється специфічний, корисний для здоров'я мікроклімат. Сумарна кількість сонячних годин становить 2500 на рік, а річна сума температур понад 10 градусів 28003600 годин на рік. Середня липнева температура коливається у межах +21,5-23°C. Річна сума опадів близько 400 мм за рік. Особливо цінний для рекреації субтропічний клімат південного берега Криму, для якого характерна тепла і волога зима та жарке і сухе літо, ще й гори захищають від проникнення холодного арктичного повітря. Море, яке влітку нагрівається до +24-28°C (прибережні води), теплий клімат приваблюють сюди багато туристів. Щороку кількість придатних для купання днів у середньому становить 180. Завдяки цим чинникам вся приморська територія України має великі можливості щодо розвитку екотуризму та і туризму взагалі [5].

Іншим природним туристичним ресурсом нашої країни є її ліси. Загальна площа лісового фонду України становить 10 млн га (15% усієї території країни). Найбільша лісистість спостерігається на Поліссі і в Карпатах, менша – у Кримських горах. Основними лісоутворювальними породами є сосна, смерека, дуб, граб, бук. Найціннішими для туристичного використання і оздоровлення є соснові (Полісся) та смерекові (Карпати) ліси. Перебування в них позитивно впливає на дихальну, кровоносну й імунну системи, має заспокійливу дію, підвищує тонус. Ліси виділяють велику кількість аерозолів. Їхня кількість залежить від стану погоди і лісоутворювальних порід. Наприклад, за перший сезон сосна виділяє 515 кг/га аерозольних сумішей. Вони позитивно впливають на шкіру, обмежують розмноження у повітрі шкідливих бактерій і грибків. Аерозолі, які знищують шкідливі бактерії, називаються фітоцидами. Великий показник фітоцидності має суха діброва (дубовий ліс). У букових і соснових лісах середній бактеріологічний показник становить 200300 бактерій/м³, у містах 40008000 бактерій/м³. Мінеральні води є по всій території України, та найбільше їх – на Закарпатті, в Луганській, Дніпропетровській, Полтавській, Рівненській областях, трохи

менше в Івано-Франківській, Харківській, Житомирській, Вінницькій та Хмельницькій. Цілющі лікувальні властивості мають води Передкарпаття (Моршин, Східниця, Трускавець). У нашій країні є різноманітні види мінеральних лікувальних вод: вуглекислі води в районі Карпат і Полісся, сірководневі й бромисті у Передкарпатті і Криму хлоридно-натрієві на Закарпатті та на півдні України, родонові у Житомирській і Вінницькій областях. На Закарпатті є родовища залізистих і миш'якових вод, сульфатні на півдні України, натрієві майже по всій території країни. Великі запаси лікувальних грязей зосереджені на півдні України (Куяльницький, Ходжибейський, Шоболоцький, Тилігульський лимани, озера Гаплі, Саки). На їх базі діють курорти Куяльницький, Ходжибейський, Кароліно-Бугаз, Євпаторія, Бердянськ. Тут лікують захворювання периферійної нервової системи, деякі шлунковокишкові та гінекологічні наслідки травм головного і спинного мозку, відновлюють рухливість органів опорно-рухового апарату. Грязеві курорти є також у Немирові, Моршині, Миргороді. Великий туристичний потенціал мають Карпати і Кримські гори. Крім чудових краєвидів і чистого повітря, які є в Карпатах, тут є можливості для розвитку різноманітних видів гірськолижних видів спорту. Крим має чудові можливості щодо альпінізму і спелеології. Досить популярними як у Кримських горах, так і в Карпатах є звичайні мандрівки [3, с. 91-97].

По всій території України розташовані різноманітні природоохоронні об'єкти. Це заповідники, заказники, національні і ландшафтні парки, пам'ятки природи. Є багато природних територій та об'єктів, придатних для відпочинку. Це річки, озера (наприклад, Шацькі), окремі скелі, каньйони і просто території з чудовими краєвидами. Якщо природа України має великий потенціал для розвитку екотуризму, то є низький соціально-економічний потенціал нашої країни для розвитку цього виду туризму; низький рівень екологічної свідомості туристів, є причиною багатьох варварських вчинків і свідчить про неготовність населення займатися екологічними видами туризму; відсутність кваліфікованих кадрів, недосконала законодавча база, яка відштовхує як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів.

Закон України «Про туризм», державні стандарти з туристично-екскурсійного обслуговування та послуг населенню практично не торкаються питань екології і зменшення негативного впливу туристичних підприємств на довкілля. За таких умов екологічний туризм хоч і розвиватиметься, проте досить повільними темпами. Втім, для підприємств, що надають туристичні послуги, має бути «золоте» правило: надання туристичних послуг не повинно супроводжуватися погіршенням характеристик природного довкілля (засміченням території, витокуванням рослинного покриву, пошкодженням і випалюванням чагарників і дерев) [4].

Проблеми щодо перспектив розвитку екотуризму в Україні є головним чином у внутрішньому туризмі, тоді як виїзний туризм продовжує розвиватися. Порушення балансу між цими видами туризму призводить до того, що з України вивозиться валюта, що могла б інвестуватися в зміцнення матеріально-технічної бази внутрішнього екотуризму.

Розвиток екотуризму в Україні при наявності потужної екотуристської бази стримують зде-

більшого економічні й організаційні причини. Серед економічних причин можна виділити відсутність необхідного початкового капіталу для фінансування робіт із створення екоцентрів, що приступили б до опрацювання усього комплексу питань, що належать до формування цільових програм екологічних подорожей; незначність інвестицій в інфраструктуру екотуризму, що позначається на стані готельного, транспортного обслуговування туристів; відсутність засобів на проведення рекламної компанії з метою притягнення уваги потенційних туристів до відвідання хоча б тих територій, що мають у своєму розпорядженні деяку інфраструктуру для прийому, розміщення й обслуговування гостей. До організаційних причин можна віднести обмеженість туристичних маршрутів у місцях екологічного туризму і їхньої слабкої облаштованості; відсутність спеціалізованих турорганізацій у сфері екотуризму; скромний набір рекреаційних послуг для туристів; відсутність реклами екотуризму; обмеженість кваліфікованих спеціалістів в області екотуризму, спроможних взяти на себе розробку, організацію і проведення екологічних турів; відсутність необхідної законодавчої бази екотуризму. На подолання приблизно таких проблем напрямлені вітчизняні та зарубіжні програми розвитку екотуризму [2].

Отже, причини, що стримують розвиток екологічного туризму в Україні, є достатньо серйозними і в сучасних умовах політичної й економічної нестабільності призводять до упущеної економічної вигоди, а також екологічної стагнації, яку можна було б стримати, сприяючи розвитку екологічного туризму.

Висновки і пропозиції. Враховуючи обставини розвитку екологічного туризму в світі, можна вважати екологічний туризм доцільним і необхідним елементом державної концепції розвитку туризму на перспективу.

Низький рівень розвитку туристичної інфраструктури в Україні призвів до того, що екологічний туризм відстає від загальносвітових тенденцій. Нині більшість організацій, установ і підприємств, які займаються туристичною діяльністю, усвідомлюють не лише важливість охорони природи, а і підтримання з врахуванням регіональних особливостей зрівноваженого розвитку туризму, оскільки від існування цих регіонів залежить як доля туристичного сектора, так і розвиток економіки загалом.

Як бачимо, для сталого розвитку екотуризму в Україні необхідно: здійснювати законодавче оформлення здійснюваної в межах територій екотуристичної діяльності; впроваджувати економічний механізм надання платних туристичних послуг, створювати на засадах самозабезпечення, самофінансування та самоокупності госпрозрахункових рекреаційних структурних підрозділів України; забезпечувати національні природні парки рекреаційно-туристичною інфраструктурою відповідно до міжнародних стандартів; обґрунтувати і визначати допустимі величини рекреаційних навантажень на ландшафтні комплекси природно-заповідних територій, використовуваних в цілях відпочинку, туризму і лікування; формувати у туристів, відпочиваючих інтелектуально-гуманістичного світобачення та патріотичного ставлення до природної і культурної спадщини країни.

Список літератури:

1. Гулич О. Екологічний туризм в Україні: стан і перспективи / О. Гулич [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.tourism.gov.ua/files/TALEX/Prezentatsiya_TALEX_19.03.2015_Hulych.pdf.
2. Добрянська І.В. Екотуризм як екологічно значущий напрямок діяльності / І.В. Добрянська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/5_SVMN_2013/Ecologia/0_126496.doc.htm.
3. Кирич Н. Формування стратегії розвитку екотуризму в Україні / Н. Кирич // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2008. – № 1(1). – С. 91-97.
4. Мальська М.П. Туристичний бізнес / М.П. Мальська, В.В. Худо [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/15291223/turizm/perspektivi_rozvitku_ekoturizmu_ukrayini.
5. Сонько С.П. Екологічний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку : кол. монографія / С.П. Сонько. – Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини. – Умань, 2012. – С. 279-281.
6. Україна 2020 : Стратегія національної модернізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/consult/old/show_fullbill/956.

Гальків Л. І.

Львовская коммерческая академия

Килин О. В.

Стручок Н. М.

Львовский институт экономики и туризма

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В УКРАИНЕ

Резюме

В статье проанализированы основные тенденции развития экологического туризма в Украине и его государственное регулирование. Обращено внимание на сильные и слабые стороны его развития. Охарактеризованы национальная система природоохранных территорий и туристические ресурсы. Рассмотрены проблемы относительно перспектив развития экотуризма в Украине.

Ключевые слова: экологический туризм, экотуристическая деятельность, экотуристская база, устойчивое развитие, природная среда, природные комплексы, природные и культурные достопримечательности, научно-познавательные туристические маршруты.

Halkiv L. I.

Lviv Academy of Commerce

Kylyn O. V.

Struchok N. M.

Lviv Institute of Economy and Tourism

STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM IN UKRAINE

Summary

The article analyzes the current trends in the development of ecological tourism in Ukraine and its governmental regulation. Attention is paid to the strengths and weaknesses of its development. National system of protected areas and tourist resources are characterized. The problems regarding the development of eco-tourism in Ukraine are considered.

Keywords: eco-tourism, ecotourism activities, ecotourism base, sustained development, environment, natural systems, natural and cultural attractions, thematic tours.

УДК 338.1:620.97

Савенко Б. М.

Інститут агроекології і природокористування
Національної академії аграрних наук України

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Обґрунтовано еколого-економічні детермінанти інноваційного розвитку відновлювальної енергетики в Україні. Запропоновано трактування сутності інноваційного розвитку у сфері відновлюваної енергетики. Визначено рівні екологічної орієнтованості інноваційного розвитку відновлюваної енергетики. Розкрито чинники позитивного і негативного впливу на розвиток відновлюваної енергетики в Україні.

Ключові слова: інноваційний розвиток, відновлювана енергетика, детермінанти, встановлена потужність, енергетичний потенціал.

Постановка проблеми. На сьогодні очевидна необхідність переосмислення ролі і місця країни у розвитку відновлювальної енергетики. Загально-світові тенденції стрімкого розвитку нової галузі енергетики на основі використання альтернативних джерел енергії зумовлені безперервним збільшенням вартості органічних ресурсів, негативним впливом на навколишнє природне середовище традиційних джерел енергії, а також технологічними інноваціями у сфері альтернативної енергетики. Тому розвиток галузі відновлюваної енергетики є важливим елементом переходу на нову технологічну базу із застосуванням безвуглецевих технологій, інтелектуальних мереж і розподіленої генерації, що є особливо актуальним у світлі необхідності масштабної випереджаючої модернізації електроенергетики країни та наростаючої екологічної небезпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку альтернативної енергетики висвітлені у працях: Г. Гелетухи, Т. Железної, Е. Олейника, М. Климчук, А. Суходолі та ін. Питаннями стимулювання відновлювальних і нетрадиційних видів енергії й енергозбереження, у тому числі державного впливу, займалися низка вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: Г. Бабієв, С. Бевз, В. Вайс, А. Гальчинський, А. Долінський, Г. Ердман, Г. Забарний, І. Карп, С. Кудря, В. Логвиненко, Т. Райхенбах, П. Самуельсон, М. Сиротюк, Г. Ситник, О. Трофименко, А. Шидловський, В. Штрайхер та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну увагу багатьох науковців до проблем розвитку відновлюваної енергетики, питання її інноваційного розвитку,

зокрема, еколого-економічного обґрунтування такого розвитку, висвітлено недостатньо та мають характер вибірково-фрагментарного підходу, чим і зумовлена актуалізація дослідження саме еколого-економічних детермінант інноваційного розвитку відновлювальної енергетики в нашій країні.

Мета статті полягає в обґрунтуванні еколого-економічних детермінант інноваційного розвитку відновлювальної енергетики в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні країни першого світу увійшли в новий етап промислового становлення, однією з найважливіших властивостей якого стала нова технологічна база розвитку глобальної енергетики. Для України формування такої технологічної бази пов'язано також з майбутнім значним виведенням потужностей генерації, що відпрацювали свій ресурс (у т. ч. після продовження термінів експлуатації).

Зауважимо, що інноваційний розвиток несе суспільству оновлення, зміни, забезпечуючи якісне зростання ефективності процесів або продукції і супроводжується переходом на новий рівень системної організації [2, с. 450]. На нашу думку, інноваційний розвиток у сфері відновлюваної енергетики доцільно розуміти як сукупність сполучених процесів інформаційно-матеріальних та організаційно-управлінських перетворень, зумовлених реалізацією інновацій, спрямованих на оптимізацію еколого-економічної взаємодії елементів відновлюваної енергетики зі складовими частинами довкілля задля забезпечення рівноваги відповідної системи енергоспоживання у просторово-часовому аспекті.